

ХАҢЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТЭН ТАХСАР

ҮӨРӨХ АБЫЛА САБАЛАНЫТЫГАР

ЧУОРААН ЧУГДААРДА

Болтомо нэһиликтэр Н.Д. Субуруускай аатынан орто оскуола сарсыарда 10 ч. Билии күнүн бырааһынньыгын бэлэстии үөрэнээччилэр, учууталлар, төрөппүттэр муһуннар. Күн-дьыл бу сырдык, инники кэскили түстүүргэ улахан суолталаах бырааһынньыгы айкалыырды, кэрэбэ-үтөбэ суолгут сырдык-ыраас буолуохтун диирдик чэгизэн-избидик тыһынан илгэйдэ, сардагалаах күн барахсан чэчэллэччи тыкта.

Оскуола директора З.Е. Егоров сана оскуола боруогун атыллааччылары эбэрдэлээн туран кинилэр үөрэх-билии сырдыгар атыллыларын көгүлүүр бирикээһин ааган иһитиннэрдэ. Сана кириэ-эччилэр төрөппүттэрин ааттарыттан У.С. Устинова тыл эттэ. Үөрүүлээх, долгууулаах түгэнинэн Саха

Республикатын Президеңа М.Е. Николаев оскуола боруогун атыллааччыларга ымыпты бэлэһин туттары буолла. Кини кэс тылын ааган, улуус дьаһалтатын эбэрдэтин тиздэн баран үөрэнээччи аатын ылааччыларга бэлэһин улуус бэрэстэбинэтэ В.М. Монастырев туттартаата. Улуустаабы үөрэх управлениеттан С.С. Сидоров, нэһилиэк баһылыга Г.Г. Лебедев, учуутал А.Н. Егорова о.д.а. Билии күнүн бары мустубуттары эбэрдэлээтилэр. Саҥа үлэли кэлбит учууталлар ааттарыгар алгыс ананна. Бырааһынньыкка анаммыт ырыа, үнкүү нүөмэрдэрэ толоролуунулар.

А. СЛЕПЦОВ.

ХААРТЫСКАБА: Билии күнүн бырааһынньыгын түгэнинэ.

ӨДҮӨНЭ - ТҮӨРӨ КҮӨЛ ҮҮ СИТИМИН ҮЛЭБЭ КИРИИТИГЭР АНААЛААХ БЫРААҢЫНЬЫК ПРОГРАММАТА

Буолар күнэ: балазан ыйын 8 күнэ, 2001 сыл.

Буолар сирэ: Хайахсыт нэһилиэгэ.

14.00 Аг сууруута

15.00 "Уу - олох төрдө" - радионан аналлаах биэриилэр

16.00 Бырааһынньык үөрүүлээхтик аһы

- "Илгэ түгэниниэ" сир-туом оһолуута;

- Республика Президеңа М.Е. Николаев эбэрдэлээтинэ;

- Туттааччылары чэстэһин, наһараадалары туттары.

17.00 "Модун санаа долгуна" - бырааһынньыктаабы улахан концерт

18.00 Түһүлгэнэн түмсэн аһааһын.

Тобус түһүлгэ тэриллэбэ: официальной ынырылаах налдьыттар, "Таргыах", "Оскуола", "Ураһалаах", Чурапчы ки-

инэ, улуус нэһиликтэрэ, атын улуустан ыалдьыттар, культура үлэһиттэрэ, ис дьыала отделын үлэһиттэрэ.

18.00 Спорттивнан күрэхтэһинилэр. Хапсабайга, мас тардыһытыгар, хэри баттаһыга, тыһынан устууга бу бырааһынньыкка ким саамай күүстэһин быһаарыахтара. Кыайылаахтары сыаналаах бириисэр күүтэллэр.

21.00 "Уу дьиримнэ" - фейерверк.

Саха национальнай таһаһыгар, тыһы киэргэтингэ анал бириисэр оонньонуохтара. Итин чэй, аһылык араас көрүгэ дэлэйдик атыыланара. Улуус бары олохтоохторун бу улахан бырааһынньыкка кэлэн кытаргытыгар ытырабыт.

Комиссия.

БИЛИИ КҮНҮНЭН

Балазан ыйын 1 күнүгэр айылбабыт кыгары сырдык, ыраас чабылынан күлүмнээн бары үөрэ-көтө билии күнүн көрсө С.А.Носов аатынан Чурапчытаабы орто оскуола муһунубут. Өлгөм быаһаһаах сайынна сыннааммыт үөрэнээччилэр, үлэһиттэр төрөбүт Чурапчыларын кэскилин энорууга маада буолар билиини ылар соруктаах Билии күнүгэр анаммыт үөрүүлээх күнү болломтолоохтук сэнээрдилэр.

Таас оскуолага үөрэнэ кэлбит "бэһис-тэр" саҥа кылааһы салайааччыларга тутта-

рылыннылар. Мустубуттары оскуола директора В.Н.Коркин эбэрдэлээтэ. Чурапчы орто оскуолатын урууку сылларга үөрэнэн бүтэрбит Ил Түмэнгэ депутатка кандидат Е.А.Борисов эбэрдэ тылыгар дыһа кэргэһин аатыттан бу үүмкүт үөрэх дьылыгар оскуоланы үчүгэйдик бүтэрбиттэргэ педсовет уурааһынан стипендия олохтуурун уонна "Чурапчы" түмсүү биир салайааччытын быһытынан үс үйэни сибээстиир баай историялаах бу оскуола эһиил буолуохтаах 130 сылын туолар үбүлүөйүгэр ананар алы-

бомун боско таһааттарарын туһунан этэн туран, үөрэллээт учууталларыгар, оскуолатыгар махтанна. УНО бэрэстэбинэтэ М.П.Антипина бэйэтин эбэрдэтигэр бийылгы сыллаах үөрэх-билиини билиһиннэрдэ итинэн аастыт үөрэх дьылыгар оскуоланы бүтэрбит оһолорбут, абитуриенттарбыт, аналаах орто уонна үрдүк үөрэххэ кирииллэрин түмүгүн кэпсээтэ. Сэлиэһинэ дьаһалтатын управлениетин начальнига М.Н.Савина эппит эбэрдэтигэр сайын сэлиэһинэни чэбдигирдигэ үлэлээбит оһолорго барда махталын биллэрдэ итинэн кэлэр өттүгэр өссө даһаны манньык үтүө үлэбэ көхтөөхтүк кытталларыгар ынырда. Коллективака саҥа үлэли кэлбит педагогтары оскуола ветеран учуутала Яковлева А.С. эбэрдэлээтэ.

Бу кыһаны бийыл бүтэрэн, билигин үрдүк үөрэххэ кириэн студент буолбут аһаачтар саҥааларын эттилэр, музыкальнай эбэрдэ тиздилэр. Таас оскуола боруогун сана атыллаабыт бэһис-тэр "Андабар" эттилэр. Республикага бизэс төгүл лауреат буолбут "Күөрэгэй" оһо астраднай ырыа-үгүкүү амсанба музыкальнай эбэрдэтин тизтэ. Үөрүүлээх линейка көһөһтөн, үөрэнээччилэр бары мустубут ыалдьыттары, төрөппүттэрин кытары кылаастарынан уруоктарга тарбастылар. Сиздээх киһилик быһыыга-майгыга, чөл олохтоох буолууга анаммыт духовность уруоктара буоллулар.

Евдокия КАЖЕНКИНА, журналист.

Улууска оттооһун сводката

(Атырдьах ыйын 30 күнүнээҕи туругунан)

Нэһиликтэр	2001 с. от былаана	былаан туо-луута%	Охсуу (га)	Ол иһигэр			Кэби-лии (т.)	Ол иһигэр			Пресс-тэһинэ (т)	Күрө-лэһинэ км
				ТХПК	бааһ. хаһ.	нэһи-лиэн.		ТХПК	бааһ. хаһ.	Нэһи-лиэн.		
Болугур	2900	88,9	2470	900	210	1360	2580	750	210	1620	600	5
Одьулуун	2400	92,9	2100		800	1300	2230		910	1320	200	27,5
Хатылы	2000	97,5	2500		500	2000	1950		450	1500		1
Болтомо	1900	63,1	2200		900	1300	1200		500	700		1,5
Хоптобо	1800	88,8	2380		500	1880	1600		380	1220		1,5
Хадаар	1800	100,0	2400		850	1550	1800		700	1100		5
Хайахсыт	1700	103,5	2180		380	1800	1760		350	1410	560	10
Чакыр	1700	95,0	1823		570	1253	1615		405	1210		0,5
Мугудай	1800	100,0	1200		400	800	1800		480	1320		4,5
Төлөй	1200	109,1	1500		400	1100	1310		150	1160		4
Кытаанах	1650	97,5	2100		750	1350	1810		600	1210		1,0
Алабар	1800	60,0	1400	320	230	850	1230	200	280	750	100	
Арыылаах	1100	109,0	1076		350	726	1200		370	830		1
Бахсы	1200	98,0	1150		150	1000	1177		127	1050		
Сылан	2400	75	2000				1800		800	1000		1
Соловьев	1900	100,0	1433		458	975	1900		633	1267		1
Чурапчы сэл.	3000	103,3	3905		455	3450	3100		300	2800		3
Көмө хаһ.												
Мэлдьэхси	150	106,6	350				160		50	110		
Түөйэ	450	56	600		400	200	250		200	50		
Улуус үрдүнэн:	32850	92,7	34767	х	х	х	30472	950	7895	21627	1460	67,5

Улуустаабы тыа хаһаайыстыбатын управлениета.

КУОЛАСКЫТЫН - Е. А. БОРИСОВКА!

ТОҕО МИН ДЕПУТАТ БУОЛАРГА САНАННЫМ?

— Ил Түмэн 70 депутатын оротугар тыа халһаайыстыбатын саллаатыттан биир да депутат суох, онон тыа халһаайыстыбатын интэриэһин быһаччы көмүскээри.

— Төрүт эдэр оовсхыттан, рабочайтан савалаан республика Прямительстватын орлолтоотугар тийэс үлэһэбит опытым, билиим-көрүүм — бу мин эрэ оитһыым буолбатах: итинэн минигин үөрэтэн-тахайаан, нитэн таһаарбыт төрөөбүт улууһум дыно-сэргэтэ эмие табатык туһаннахтар дьээн өйдөбүлүн салайтарарым. Нэһиликтэр, улуус, республика социальнай-экономическай сайдымаларыгар баар проблемалары сүрүннээн биларбыккэн уонна олору быһаарарга үлэлэһэ сылдьар кийи буоларык быһыырым мин үлэм ордук көдүүстэ-эх буолуон сөл.

— Республика депутата дьээн олоххо, үлэһэ эриллибит-муокуллубут, хавлбыт 1,5 сылга үөрэнэргэ, ону-маны билэргэ бириэмэтин ыһа өттөөбүт, эппитинэни толору сүтэр кийи буолуохтаагын өйдүүбүн уонна тутууга суох политик буоларга бэлэммин. Дьон саваттыан-ингэтинэн салайтарбакка, тус байаан чин позициялаах буоларга, санаабын аһарастык, принципиальнаадык туруорарга, сокуоннар норуот туһугар үлэтииллэрин оитһарга айбун-санаабын уураар соруктаабын. Чурапчы дьонугар-сэргэттэргэр депутаттынан талыһынаахпын үлэлээн-хам-

саан кыаппын дакаастыаан, онон быһыарга кыттарга улахан эппитинэни ылынабын.

— Төрөөбүт улууһум кадрдарын, специалистов республика социальнай-экономическай сайдымаларыгар кыттааларык көрүлүүргэ, өйүүргэ, ыппыт үлэбин салгыырга толсуйдуубун. Улуус интэриэһин көмүскүүр ийин түмсүүлээх, көдүүстээх буолууну халһаайарга үлэлэһэр инниттэн эмие савулааһын биардым. Дьоккуускай куоракка олорор биир дөйдүлөөхтөрбөт түмүкүлэрин обществоннай үлэ быһытынан салайарбынан, кийи Сүбэтин болломто-тун, кыарын улуус нэһиликтэрин проблемаларын быһаарарга тардар савалаахпын.

— Элбэх өрөмүсүлүүр программалар ылыллан баран олоххо кирибэтэхтэриттэн быһаардааччылар ортолоругар аотымат буолуу баар. Улуус, республика проблемаларын быһаарар ооруктаах ылыныллыбыт программалар сүрүн туһаайыларын дьингээхтик олоххо киллэрэр ийин көрмө-таммакка үлэтиир депутаттарга кийи итэһэйэр, өрөкөр. Маньк дьон талыһынахтарын дакаастыыр инниттэн мин депутат мандатын ылар ийин күрөс былдыһабын.

Е. БОРИСОВ

БАЛАДАН ҪҮҮН 16 КҮНЭ —
УЛУУСКА САХА РЕСПУБЛИКАТЫН
ГОСУДАРСТВЕННАЯ МУННААБЫН
(ИЛ ТҮМӨН) РЕСПУБЛИКА
ПАЛАТАТЫГАР
ДЕПУТАТЫ БЫЫБАРДААҤЫН

КҮНДҮ УЛУУХУМ ОЛОХТООХТОРО!

Баладан ыйын 16 күнүгэр буолар быһыарга 33 №-дээх Чурапчы улууһундаагы быһаардыр уокурукка улуустан Саха Республикатын Государственной Муннаабын (Ил Түмэн) Республика палататыгар депутатка кандидатын Егор Афанасьевич Борисов турда.

Мин тус байы Е. А. Борисов бар дьон олоһор улахан суолталаан. Мин тус байы Е. А. Борисов бар дьон олоһор улахан суолталаан. Мин тус байы Е. А. Борисов бар дьон олоһор улахан суолталаан.

Күндү биир дөйдүлөөхтөрбөт түмүкүлэрин обществоннай үлэ быһытынан салайарбынан, кийи Сүбэтин болломто-тун, кыарын улуус нэһиликтэрин проблемаларын быһаарарга тардар савалаахпын. Күндү биир дөйдүлөөхтөрбөт түмүкүлэрин обществоннай үлэ быһытынан салайарбынан, кийи Сүбэтин болломто-тун, кыарын улуус нэһиликтэрин проблемаларын быһаарарга тардар савалаахпын.

Дьулустан БОРИСОВ,

Республикатаагы Национальной баан генеральной директора. Москва к.

ХОТУ КӨӨРҮЛҮҮ КЫТТЫЫЛААХТАРЫН Ы Н Ы Р Ы Ы Л А Р А

Билиги, Мугудай уонна Төлөй нэһиликтэ-тархтар олорор хоту көөрүлүү кыттыылаах-тара. СР Государственной Муннаабын (Ил Түмэн) Республика палататыгар 33 №-дээх Чурапчы улууһундаагы быһаардыр уокурукка депутатка кандидатын турбут биир дөйдүлөөхтөрбөт түмүкүлэрин обществоннай үлэ быһытынан салайарбынан, кийи Сүбэтин болломто-тун, кыарын улуус нэһиликтэрин проблемаларын быһаарарга тардар савалаахпын.

Егор Афанасьевич барт кыра сааһыттан, эрата эрдэ өлөһ; в общескх ийэһ улаханна-ра буолан, тийимиксэ-түгүмэт кыһалбаан этинэн-каананан билэн улааппыта, өтүн дьадаһа олохтор-дьаһахтаах аһардас олоһор, кырдыһастар, тулааһахтар кыһалбаларын сүрбэр-быарыгар ордук чу-гастык ылымнан көмөлөөр салайарчы буол-лар.

Кийи рабочайнак кийири баран инж-нер-механик идэтин баһылаан төрөөбү-үсхэбүт оройуонугар "Сельхозтехника" холбоһугар өрөмүсүнүр мастарскаах са-биһиссийинэи айымнылаахтык үлэлээн.

гэркитэ управляющайынан аһамыта. Бу сылларга механизатордары кытта ыкса са-бэстэһэн, тыа халһаайыстыбатын өрө көтөбүтэ техника күүһүн-күдүрүн мунуту-урдук баһылааһын наадаһын, рабочай дьон күнүһэни түбүктэрин, олохторун-дьаһах-тарын кыһалбаларын ыһылар-чымпыгар тийэс билсэбитэ, салайарчы быһытынан үтүс өртүттээх, кийи далааһымаах үлэни ыһтан тэрилтэ материалнай баһата, кадрдара бааргөбүттэрэ. Салгыи оройуон Сэбиз-тин депутаттынан, тыа халһаайыстыбатын уп-равлениетин калачыллытын бастагы сол-буһааччынан, агропромшленнай хол-боһук председатели бастагы солбуһаач-чынан үлэлээн Тыа халһаайыстыбатын өрө көтөкүсүт, ыһа сирин кыһалбаларын бил-бит, уонунан сылларга тыа халһаайыстыба-тын үлэлэрин савулааһын, тэрийсэбит, дьобурун, үлэһэни көрдөрбүт салайарчы, үлэһит, кийи.

Егор Афанасьевич дьингээхтик тыа халһаайыстыбатын бары салаа үлэтин эри-диксиктэ тэрийсэ, дьон-сэргэ өйөбүлүн ыһан, ССКП райкомун иккис секретарынан, онтон райсовет исполкомун председатели-ком талыллыбыта.

Эдэр кийи ити курдук салайар үлэһэ

эриллиэн, буһун-хатан, тэрийсиктээк тэ-рийсикчи, сатабыллаах салайарчы, көхтөрү көтүлээччи буолан, 1991 с. респу-блика тыатын халһаайыстыбатын министрин солбуһааччынан, "Якутагропротекснаб" генеральной директорунаан аһамыта. Кийи салайар, тэрийэр дьобуруа үрдүктүк сыһа-лаан, СР Правительстватын солбуһааччы-га тийэс үүнүн-үрдүн таһыһыта. Улахан политическай эйгэһэ үлэллэргэ оһырыбит, үрдүкү салалталар ис эйгэлэрин билбит, уустук моһуһордээх, олох үкүлэһэ уларый-ар дьаһааччынаах сыһыларын уун-утары көрсөн, салайсыйан туоратыһыт, олоххо бэһэтэ туһунан дьобурунаах көрүүлээх, туру-орумчут сыһыи халһааччынаах олоххо киллэрэр дьобурундаах, ханьк да уустук, ыһаххы балаһыанньалартан савиһаат күүстээх савалаах.

Боростуой рабочайгаан экономическай наука докторугар тийэс үүннэ, "Тыа халһаайыстыбатын бородуксуһуутын аһы-лааһын", "Саха сылгытын туһунан", "Мед-орация туһунан", "Проектной дыһаах туһунан" сокуоннар аһардара, Россия по-литическай эриһиттэһигэр араас таһымаах салайарчыларын кытта тэһиэ үлэллэргэ үөрэммит оһыттаах кийи, политическай

олоххо бэлэмин, киллэрсикит кылаатын үрдүктүк сыһаалыһыт.

Биллэри курдук, Егор Афанасьевич оройуонмут колхозтарын күүс өттүнэн хоту көөрүү болпуруота партия убаһастаагы комитеттар көрүлүүтүн быһаачы туруор-субут, сытыытык дакаастаһыт кийибит. Де-путат буоллаһына көөрүлүү кыттыылаах-таргаар салгыи эппитинлэри көрүүгэ туру-орсуо, олоххо киллэрсикитэ дьээн бүт эриһ-бит. Кийи билиги демократическай быраап-тарбытын дьинг-чахчы көмүскэйэр кыахта-ах. Хас биирдүн нэһилик сайдар суолла-рын туһаайыһаларын чопчулаан оһорууга, калачылнай тулуу болпуруостарыгар, тыа халһаайыстыбатын дохуотун үрдэтингэ бары күүһүн ууруоһа.

Мань барытын этэн туран, улуус быы-бардааччыларын Е.А. БОРИСОВ ийин куо-лэһааргытыгар ыһаарарбын!

Мугудай уонна Төлөй нэһиликтэригэр олорор хоту көөрүлүү кыттыылаахтара (барыта 34 кийи илин баттаата).

ДЬӨӨТӨР БАРЫЫААН ТУУНАН (Чурапчы улууһун бар дьонугар аһаас сурук)

Барт өрдөһүтүн сүтүрүү ыһытыр Чу-рапчы улууһун быһаардааччылар! Эһиэхэ субу-сотору улахан кириһилээх, күрөстэһилээх Ил Түмэннэ депутатты талар быһыар буолары ту-гарык республика обществонноһа барыта би-лээн-көрөн, истэн олорор. Ол ийигэр мин Саха-быт сирин Арбаагы уокуругар олорор айар үлэһит, поэт уонна суруйааччы быһытынан са-чаабын эһэрбин бука дьээн баалаабахкытыгар сөрдөһөбүн. Мин санаабар, эһиги, чурапчылар, республика барыта билэр государственнай уон-на обществоннай деятелэ, аграрнай наука бил-ликлээх ученай Е.А.Борисовка куолаһытын биэрэргит эһиэхэ эриһичи барыстаах, чөмөлөөх буолуо этэ. Бу суруулар мин, кийи эрэ көрдөһүүтүнэн дуу, савалаһанан дуу буолбакка, байы ис сүрэхтиттэн санаабын этэбин, Тоҕо?

Бастакытынан, Е.А.Борисов чачын үрдүк таһымаах, тыа сирин, тыа халһаайыстыбатын, тыа дьонун олоһун-дьаһааһын, эһиги билигин ба-ар, уустук проблемаларгытын билэр кийи, бөдөн аграрник-ученай. Онон мин депутат бу-олар түгүһүгэр, эһиэхэ эрэ буолбакка, респу-бликабын тыатын сирин олохтоохторугар бары-ларыгар олус көдүүстээх депутат буолуо этэ.

Иккисинэн, Е.А.Борисов үрдүк таһымаах, кийи билиһиннэрүүлээх саха куоратун биир чулуу кийитэ. Кийи Ийи Энэргэ эрэ буолбакка, Саха сирин Арбаагы Энэргэһэр, аһаастаах кы-дайга, "АЛРОСА" компанияга улахан аһаар-гыатынан туһанар. Дьэһэ эһе тыа халһаайы-стыбатын министринэи үлэһи олорон "АЛРО-СА" компанияны кытары улахан туһулаах уонна

ийи кириһилээх дьобуруу түһэрсэ дуо! Ускулунан, мин бу 2001 сыл от ыйыгар Чу-рапчы улууһугар савдан көрдөһүм, тыа халһаайыстыбатын сайдымаларыгар, кэскилсикени чопчулаһыһыта, производствонны кыһаһыта, та-баарынай бородуксуһууны улаатыннарарыга быһаарылла илин үтүс уустук проблемаларда-аһыт. Эһе да сайдымал туһулаах ситэ чопчу-лаах, чуолкайдата илин. Дьэ ийиннэ барытыгар Е.А.Борисов көмөлө улахан буолуо этэ.

Төрдүһүнэн, Е.А.Борисов кийи быһыты-нан бэри сүдүргү, аһаас, аһаас улаатыһыга суох кийи. Онон тыа сирин боростуой оһу-масчыт дьонугар ийиник үтүс мөһүбүлээх депу-тат баара ордук үүһэй буолуо этэ дин санаа-бым.

Басиникэн, билиги Ил Түмэннэтигэр аг-раркай болпуруостары быһаарыһа, үбүлэһиникэ, тыа сирин, тыа халһаайыстыбатын көмүскээһиннэ кийи курдук депутат улаханник туһалаа.

Кыһаһык ити курдук санааларбын этэн туран, эһигини быһыарга Ил Түмэннэ депута-ка кандидат Егор Афанасьевич Борисовка куо-лаһыаргытыгар ыһаарарбын уонна кийиэхэ ма-нык коллооммун аһаһыбын.

ЭРЭНЭЛЛЭР БАР ДЬОНУН...

Үтүс кийи буоларын өрдөһүтүнэн билэбин, Бэринилээх үлэһи Билэ-көһө сылдыһабын.

Ийи, Арбаа Энэрдэргэ Эһи оһорбүт үтүбүн Билиһиллэр бар дьонун, Ол буоллаһа Эһи дьонун!

Чурапчытын — дөйдүгүн Мэлди аһтар буоларытын, Түгүн эрэ буоларытын Тийэ-нэлэ тураһын.

Тыбыт сирин дьоннорун Түбүктэрин өйдөөһүнүн, Төлөнүрүк туһунан Төлөнлөрүн түстүүсүн.

Ыһаах Арбаа Энэртэн — Мирэһэйтэн, Ньурбаттан Сүтүрүүгэр дьонноттан Эһэрдэһин ыһаһытын.

Аймак-билэ бар дьонун Билиһиллэр Эһигини, Талыһы дөйдүгү — Чурапчы Кэскиллэри кыһаһытын.

Н.И.ХАРИТОНОВ — Чуор, поэт, суруйааччы, Сунтаар уонна Ньурба улуустарын бачуоттаах гражданиннара, СР үөрэтиринтэн уонна културатын туһуһуһуура.

(Ыстатыйааһа депутатка кандидат Е.А. Борисов быһаардыр фондатытан таланыһар).

ПРОГРАММАЛАРЫН КИМ ДЬИННЭЭХТИК ОЛОХХО КИЛЛЭРИЙ?

Атырдык ыйын 27 күнүттэн баладан ыйын 2 күнүгэр дьэри 33 №-дээх Чурапчытаагы быһыар-дыр уокурукка олорор (ол ийигэр нэһиликтэртэ] 70 кийиттэн улуустаагы Ыччат түмсүүтүн бөлөһө телефонунаан маньк ый-ыһыга эппитиниллэригэр көрдөһө:

"33 №-дээх Чурапчытаагы быһыардыр уокурукка Саха Республикатын Государственной Муннаабын (Ил Түмэн) Республи-ка палататыгар депутатка канди-даттартан өскөтүн депутатынан талыһлар түгүннэригэр бэйэлэ-рин программаларын ким дьингээхтик олоххо киллэрэр таһымааһыт?"

Эппиттэр түмүктэрэ: Борисов Е.А. — 36 кийи Федоров К.А. — 13 кийи Ордаков В.С. — 7 кийи Биллэһин — 14 кийи

Ыччат-түмсүүтүн бөлөһө.

ЧУРАПЧЫ — СПОРТ ТУОНАТА

Хаһыат аналлаах таһаарыыта

РОССИЯҤА БАСТААТЫЛАР

Соторутабыта Москва куорат Лужники стадиону-ар Россия ветераннарын чэлэки атлетикаҥа күрэхтэһиилэрэ буолан ааста. Оһно Саха сириттэн сэттэ спорт ветераннара баран ситиһиилээхтик кыттан кэллилэр. Кытаанахтан биллээх хайыһардыт, суурук Николай Захаров 100,800,1500 метр дистанцияҥа сууруулэргэ Россия ааттаахтарын барыларын иһиллэригэр түһэн, үс төгүллээх чемпион буолла! Дьохуннаах ситиһии! Бу кини атырдыах ыйыҥкунугэр 60 сааһын томточчу туолбут юбилейыгар күндү бэлэх, олобун 45 сы-

лын спортка анаабыт сыратын биир үрдүк чыпчаалынан буолар.

Аатырбыт суурукпут Гаврил Нохтунскай 10 км. сири 33 мүн. 1 сек. кэлэн, саха радиотын спортивнай журналына Василий Посельская үстэ төхтүрүйөн ойууга Россия чемпионнарынан буоллулар. Оһон, Чурапчы ветераннара Россия биэс кыһыл көмүс мэтээлин илдьэ кэллилэр.

Манна эбэн, эмиэ Чурапчылар күтүөлүт В.Алексеев (уһун кэмгэ Чурапчы сэлээннэтигэр Мурун-Тымпыйаба оһорбут Мария Егоровна уһона Семен Николаевич Иг-

натьевтар улахан кыыстарын сөхчүт Мария кэргэнэ) 200 метргэ боронса мэтээлгэ тиксикитин аабыстааха, биһиги Чурапчылар кырдыга даҕаны, бу ветеран спортсменнарбытынан кизин туттуосхутун туттабыт.

Иван ПОНОМАРЕВ,
общ. корр.

ХААРТЫСКАҤА:
Николай Захаров (Чурапчы), Екатерина Савина (Уус-Алдан), Василий Посельская (Дьоккуускай), Владимир Алексеев (Дьоккуускай), Гаврил Нохтунскай (Чурапчы), Николай Семенов (Уус-Алдан).

СУУРУКТАРБЫТ СИТИИЛИНЭРЭ

Атырдыах ыйын 26 күнүгэр Аллараа Бастаахха А.П.Илларионов бириһигэр сууруу буолла. Манна барыта 93 спортсмен кытынна.

Дьахталларга биһиги быһыыт Екатерина Драгунова дистанциятын 15 мүн. 34 сек., түмүктээн бастаах мистэни ылла. Кыргызтарга Амгалина Романова, Татьяна Антонова, Татьяна Адамова тус-таарынан бастыһнарынан буоллулар. Кыра саастаахтарга Шура Ануфриева бастаата, Сардаана Маркова иккис буолла. Уолаттарга Коля Егоров чемпионнаата, Миша Сокольников, Гоша Елисеев бириһистээх мистэлэргэ тигистилэр. Кыра саастаахтарга Виктор Нохтунскай, Юра Слепцов Мэйгэ-Хаҥалас сууруга Ваня Мохначевскайга хотторон иккис, үһүс бириһистээх мистэлэри ыллылар.

Эдэрдэргэ Лена Павлова чемпионнаата. Биһиги спортсменкаларбыт Нургуяана Кривошапкина, Надя Полова бириһистээх мистэлэргэ табыстылар. Элбэҥи эрэнэр быһыйдарбыт Алеша Кардашевскай, Алеша Попов бэйэлэрин дистанция-

ларыгар бастаатылар. Федя Нохтунскай, Ваня Местников иккис бириһистээх мистэни ыллылар. Эр дьон полуфиналга сууруулэригэр Гаврил Нохтунскай 1 чаас 11 мүн. 16 сек. түмүктээн бастаата. Артур Феофанов көрдөрүүтэ 1 чаас 11 мүн. 17 сек. Дьахталларга Ульяна Слепцова 1 чаас 33 мүн. 5 сек., Антонина Петрова 1 чаас 39 мүн. 32 сек. көрдөрүүлэрин бириһистээх мистэбэ тигистилэр.

“СО” общ. корр.

Чурапчы чулуу спортсменнара

ДЬЭ БУ — ДЬУЛУУР

Николай Васильевич Захаров 1941 с. атырдыах ыйын 8 күнүгэр Чурапчы улуутун Кытаанах нэһилиэгэр колхозтаах кэргэнигэр төрөөбүтэ. Захаровтар сэримнэр сыйлаарыгар сут-кураан содулугар обустаран хоту көһөрүүтэ 1942с. ыраах Булун оройуонун “Ыстаанаах хонобо” тийбиттэрэ. Сыл-хонук кааһан испитэ, сал сабаатан салбанан, инчэбэй тирбэҥэ быстыбатынан Захаровтар абыс сый буолан баран 1950 сыллаахха дойдуларыгар эргиллбиттэрэ. Ас, таҥас кырылымчык кэмигэр төрөөбүт хатыгыр уһун илиилээх-атахтаах Коля көһүүттэн кэлэн баран, хойутаан оскуола боруогун атыллаабыта.

Николай Васильевич Захаров төрүттэрэ Кытаанахха олохтоох бэйэлэрин кыанар дьоннор этилэр. Аҕата Захаров Василий Петрович — Лыкыт Баһылай бэйэтин кыанар кыра, эт лыска киһи, сааһын тухары сыйлыһыт, хара үлэһит этэ. От охсорунан чуҥас эргин кими да тулуппата эбитэ үһү. Илин үлэтигэр киникээх тэҥнээх үлэһит баара биллэбэт дириллэр. Ат баайар идэлээһэ, аатырар суурук сыйгылар кини илииттэн тахсыбытара. Оһоһолорго оройуонга, республикаҥа Сындыс, Дьылсаана уо.д.а сууруктар биллэ сыйдыбытара.

Ийэтэ Захарова Татьяна Николаевна Таатта Игидэйттэн төрүттээх. Эдэр эрдэһинэ кыгырас эбит, дьоннор кэспиллэринэн куоракка киирэн сырса сыйдыбыт үһү. Сылгыга сыстабас этэ. Дьылсаананы, республикаҥа чемпионны сыйдыбыт сыйгыны, кини аһаһаан суурук оһорбут дьан этэллэрэ. Бэйэтэ да ахтара.

Коля аан бастаан спортивнай кыайы үөрүүтүн 1958 сыллаахха оскуолаҥа үөрэнэ сылдьан дойдутугар Кытаанахха үрдүгү ойууга 1 м 23 см, 1960 с. нэһиликтэр икки ардыларынааҥы эстафетаҥа улахан дьонго бастаах мистэни ылаттаан биллэ.

Удьуор быһый төрүттээх уол дьобура хайыһарга, сууруугэ арыллан 1960 сылтан 1991 сылга дьэри Саха республикаҥар бу

сылларга кыһынны, сайынны спартакиадаларга кыттан многоборье, троеборье 8 төгүл, 400 м — 10000 м дьэри араас дистанцияларга сууруулэргэ, кросстарга 21 төгүл улууска, республикаҥа бастаах мистэлэргэ тахсыталаабыта. Хайыһарга улуус, “Урожай” общество, республика, Магадан уобалаһын күрэхтэһинлэригэр тийгин быспакка кыттан 24 төгүл 15, 20, 30, 50 км чемпион үрдүк аатын ылбыта. Баһылай Манчаары бириһин спартакиадаларыгар күрэхтэһинлэргэ 13 төгүл бириһистээх мистэлэргэ тахсыбыта.

Коля Захаров 17 сааһыгар оскуолаҥа үөрэнэ сылдьан сууруугэ, хайыһарга, тустууга улахан дьону иһигэр түһүтэлэн “ууга-уокка” түһэрибэтэ. Оһно бастаах олугу Кытаанах сэттэ кылаастаах оскуолатын физрука Николай Николаевич Лысков уурбута. Кытаанах хайыһардыырга айылбаттан оһоһулулбут курдук, булуһу курдук төгүрүк алаас. Оскуола күрэхтэһинигэр бастыһ буолан, Коля улууска хайыһардыт быһыһынан дөбөнүк биллэрибэтэ, чөлөкк атлетикаҥа эмиэ умсугуйбута. Хайыһарга аан бастаан сизтэн киллэрбит кийитинэн учуутала, тренер Бархсанов Николай Николаевич буолар. Оһтон кэлэн Попов Иван Николаевичка дьаректаммыта. Сууруугэ кэнээк кэмгэ тренерэ — Нохтунскай Гаврил Федорович, 1962 с. Чурапчы орто оскуолатын бүтэрэн баран Советскай Армия кэһкэтигэр сулууспалы барбыта. Саллаат Николай Захаров таһыыр дьарыгы, спордун бырахпата, энкилэ суох сулууспалаабыта, чэлэки атлетиканы, хайыһарынан утумнаахтык эрчиллэбитэ, бу көрүнүгэ ситиһинилэммитэ.

Чааһыгар хайыһарга, сууруугэ чемпионнаабыта. Хайыһарга Дальнай Восток күрэхтэһинигэр үһүс мистэни ылбыта. 1965 с. Советскай Армия кэһкэтиттэн сулууспалаан кэлэн баран улууска спортсовет иһтигэр спорт сайдарын туһугар ылыһыткан барбыта. Бу сылларга Кытаанах уолаттара Н. Захаров, Иван, Гаврил Поповтар, Павел

Скрябин республикаҥа тэннээхтэрин булбатахтара. Чыҥа куоракка “Урожай” ДСО күрэхтэһинигэр бэйэс мистэбэ тахсыбытара. Кэлин Кытаанах нэһиликтиттэн Николай, Василий Барашковтар, Михаил Владимиров, Иван Коркин, Гаврил, Олег Парфеновтар республикаҥа бастаабытара. Николай Васильевич Захаров 1966—68 сс. Мугудайга физкультура учууталынан, 1968—70 сс. тутууга, 1970—71 сс. Кытаанах орто оскуолатыгар интернат воспитателинэн үлэлээбитэ. 1971—1996 сс. Кытаанахха культура дьэтин дьэригэр оһоннон пенсияҥа тахсыр дьэри үлэлээбитэ. Ити иһигэр ССКП райкомун туруорсуутунан совхозка хонуу биригэдиининэн үлэлээбитэ. Ханнык да тэрилтээ үлэлээбитэ иһин Николай Васильевич үтүө суобастаах, толоругас, тэрээһиннээх үлэһитинэн биллэр.

Культура үлэтигэр күнү-түннү, ерөбүлү аахсыбаха үлэлээбитэ. Дэлэҥ даҕаны улуус киһинигэр “Кытаанахтар концерт көрдөрүлүр үһү” — дьэ дьон-сэргэ сэрээн-хайбаан, астынан аагыта дуо? Мантан уһунан аабылар улуус уус-уран самодейельноһун лауреаттара үһүн тахсыбытара. Улуус нэһиликтэринэн уус-уран самодейельноһун фестивалларыгар мэлдьи Кытаанах нэһилигэ лауреат аатын ылаттаабыта. Манна олохтоох салалта, общественнай тэрилтэлэр, культурнай-спортивнай киһи нэһилигэ кизин араҕатын хаһан кууһэтин биһигэ түһэн, кэспиллээхтик, баар кыахтарын толору туһанан үлэһиклэрэ. Биллэн турар, оһно сууруу аһа сый кулууп дьэригэр үлэлээбит Николай Васильевич тэрийэр үлэтэ эмиэ улахан оруолу ылбыта. Бу ситиһилээх үлэтэ 1981 с. Саха АССР Верховнай Советын Президиумун Бочуотунай Грамотатынан наһарааламмыта.

Н.В.Захаров 1972 сылы спортивнай оһонун уһулуллубат бэйэс сыһынан аагытыр. Бу сый Саха АССР норуоттарын спартакиадаларыгар Дьоккуускайга Олимпийскай оһоннуулар чемпионнара Г. Куликова, А. Тихонов уо.д.а

ылдыт таабытара уһона спартакиадаҥа эчегу таһынан кыттыбытара. Оһно Н.Захаров 50 км дистанцияда Олимпийскай чемпионна Александр Тихоновка баара сууда 2 секүүндэнэн хотторон иккис көрдөрүүнү көрдөрбүтэ.

Өссө Коля армияҥа барыан иһинэ Коркин Дмитрий Петровичка тустуунан умсугуйан эрчиллэ сыйдыбыта. Ол туһунан бэйэтэ бу курдук кэспир: “Майаҥа буолбут республика чемпионатыгар Алексей Ермолаевы финалга кыһан майнаҥы мистэ буола сыйдыбытаабым. Армияттан кэлбитим кизин Коркин Дмитрий Петрович үстэ-түөртэ ыһыра сыйдыбытын Софронов Афанасий Кирикович биһэртээ, бу киһини сүгү сыйытынар, эйиэхэ аһын да уолаттар элбэхтэр” — дьэ кэспитэ. Оһно Софронов А.К. сөһөһөн кэспитэ буоллар мин дьылсам аһыһык хайыһа эбитэ буолуо”.

Д.П. Коркин көрүстэһинэ: “Хайа, Коля, хайыһан эрээһин? Маастар буоллун дуо?” — дьэри. “Мистэ кэспитин буоллар үтүөлээх маастар буолан сыйдыһан этэ” — дьэ ыйыталаһара.

Мин Кытаанах оскуолатыгар кыра кылааска үөрэнэ сылдьан Ермолаев Өлүөскэлиин оскуола күрэхтэһинигэр финалга тахсан тустан тэннээхлэрин өйдүүбүн уһона оскуола икки бастыһ спортсменнара дьэ иккиснэригэр хайыһар бэлэх биһэригэр уһуһууларын. Спорт ветерана Н.В. Захаров спортка өр үлэһини үтүө холобурун көрдөрөр. Кини соторутааҥа 60 сааһын, ыал буолбуттара 35 сылын юбилейдаатылар. Спорду пропагандалааһыҥа улууска билигин даҕаны активнай кыттыһы ылар. Ветеран сайынны сууруу суолларга, кыһынны хайыһар суолугар күрэхтэһинлэртэн туоруу илик. Н.В. Захаров юбилейыгар дьохун бэлэһи оһордо — аһыах хонуктаабыта Москва куоракка Россияҥа ветераннар II спортивнай оһоннууларыгар үс дистанцияҥа сууруу үһүннэригэр үс кыһыл көмүс медалы аһала!

Захаровтар Кытаанах нэһилигэни биһир кырдыаһас, бас-көс, чөл олохтоох ылларда. Кэргэниһэн Мария Дмитриевна кыһын ыал оһорбуттара 35 сылын туолла. Түөрт оһону төрөтөн, иһтэн

сүһүөхтэригэр туруордулар. Оһолоро бэйэлэрэ туспа ыаллар. Сэттэ сизинээхтэр, олору көрөргө көмөлөһөллөр. Захаровтар бу спорду пропагандалыыр, бэйэлэрэ спортивнай дьэ кэргэн. Үс кыһа улуус, республика кууһээх сууруктарэ, хайыһардытара. Саха сирин олимпийскай оһоннууларынан ааттаммыт тыа сирин спортсменнарын Майаҥа уһона Чурапчыга ыһтыллыбыт I, IV оһоннууларыгар 1980, 1992 сс. туус манан маайкалаах, туспабы быһыһаах-таһаалаах убайыт чэлэки чэлэкигэр бочуоттаах факелларын көүрээһи көтөһөн стадионка суурун киирибэтэ уһона кирилизинэн суурун тахсан, кыһырай халлаанна спортивнай оһоннуулар куттаа уоттарын уматар чээскэ тиксикитэ.

Николай Васильевич Захаров 1980 с. Москватааҥы сайынны олимпийскай оһоннуулары, 1973 с. Москваҥа буолбут ыһаттар уһона студенттар аан дойдутааҥы универсиадаларын баран турист быһыһынан илэ харабынан көрүтэлээбитэ. 1993 с. Япония Нагано куоратыгар 17 кыһынны Олимпиаданы биһир дойдутааҥа Н.Н. Терюгинныын баран көрөн кэспиттэрэ. Ветеран билигин даҕаны бэйэтин саастыһаахтарыгар сууруугэ, хайыһар күрэхтэһинлэригэр II мистэттэн түһэ илик.

Чурапчы спортивнай оройуон буоларыгар, спорт эриһдээх аартыгын арылларыгар Николай Васильевич кууһ-көмө буолбута чэхчэ. Ветеран билигин даҕаны спонсор көһтөрө буолла, Россия, аан дойду ветераннара сууруулэригэр кыттарга баһалаах уһона толору кыахтаах. Сууруугэ, хайыһарга Саха сирин, Дальнай Восток элбэх төгүллээх чемпионнара уһона приздердара тэһит атаһын кубулууппакка сууруу көтө, сүһүөһүн үрдүгэр эдэр саас эрчимнэн сыйдыр убайытыгар 60 сааһын туолбут юбилейынан, кэргэниһэн Мария Дмитриевна кыһын ыал оһорбуттара 35 сылларынан эбэрдэлээн туран, спортка ситиһиллэри, тус оһоһор, дьэ кэргэтигэр дьолу-соргуу, кытаанах доруобуйаны баһарыһын.

П. КОРКИН.

